

Lietuvos Respublikos
švietimo ir mokslo
ministerija

Pagrindiniai klausimai:

■ Ką rodo statistika ir tyrimai apie Lietuvos profesinį mokymą?

■ Kokie veiksniai lemia profesinio mokymo patrauklumą ir kaip jie atsispindi Lietuvos profesinio rengimo sistemoje?

AR PATRAUKLUS PROFESINIS MOKYMAS LIETUVOJE?

Profesinio mokymo patrauklumui didinti Europos Sąjungoje skiriama daug dėmesio. Pabrėžiama, kad dažniausiai profesinis išsilavinimas vertinamas kaip mažiau patrauklus nei akademinis, todėl pagrindiniu uždaviniu ateityje išliks profesinio mokymo kokybės gerinimas ir patrauklumo didinimas.

Lietuvos profesinio rengimo sistema prastą įvaizdį paveldėjo iš sovietmečio. Šis paveldas iš dalies atsiliepia ir reformuojamai profesinio rengimo sistemai.

Mažą profesinio mokymo patrauklumą rodo tai, kad Lietuvos profesinio mokymo sistemoje dalyvauja apie 25 proc. mokinių, t. y. du kartus mažiau nei vidutiniškai Europos Sąjungoje.

Profesinio mokymo patrauklumą lemia daugelis tarpusavyje susijusių veiksnių: profesinio mokymo lankstumas, prieinamumas, valdymas, finansavimas, kokybė, materialinė bazė, mobilumas ir kt.

Šiuo metu socialinių partnerių įtraukimas į profesinio mokymo valdymą sudaro prielaidas: pritraukti papildomų lėšų į profesinio mokymo sistemą; profesinio mokymo įstaigoms teikti tokias kvalifikacijas, kurios būtų paklausios darbo rinkoje, o tai sudaro sąlygas mokinio sklandesniam perėjimui iš profesinio mokymo į darbo pasaulį.

Keturiomis pakopomis organizuojamas Lietuvos profesinis mokymas suteikia galimybę tenkinti įvairius asmenų mokymosi poreikius, per tą patį laikotarpį įgyti ne tik profesiją, bet ir vidurinį išsilavinimą.

Lietuvos švietimo sistemoje sudaromos prielaidos dalį profesinei kvalifikacijai reikalingų gebėjimų įgyti dar mokantis bendrojo lavinimo mokykloje ir gauti tai patvirtinantį pažymėjimą. Mokiniui pasirinkus profesinio mokymo programą, kurios modulis buvo įtrauktas į vidurinio ugdymo programą, baigtas modulis įskaitomas kaip dalis profesinio mokymo programos.

Lietuvoje mokiniai turi galimybę naudotis profesinio informavimo, konsultavimo ir karjeros planavimo paslaugomis. Šiuo metu veikianti *Atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistema (AIKOS)* leidžia kiekvienam pageidaujantį susipažinti su profesinio mokymo programomis, jų teikiamomis kvalifikacijomis, įsidarbinimo galimybėmis bei padeda išsirinkti paklausią specialybę.

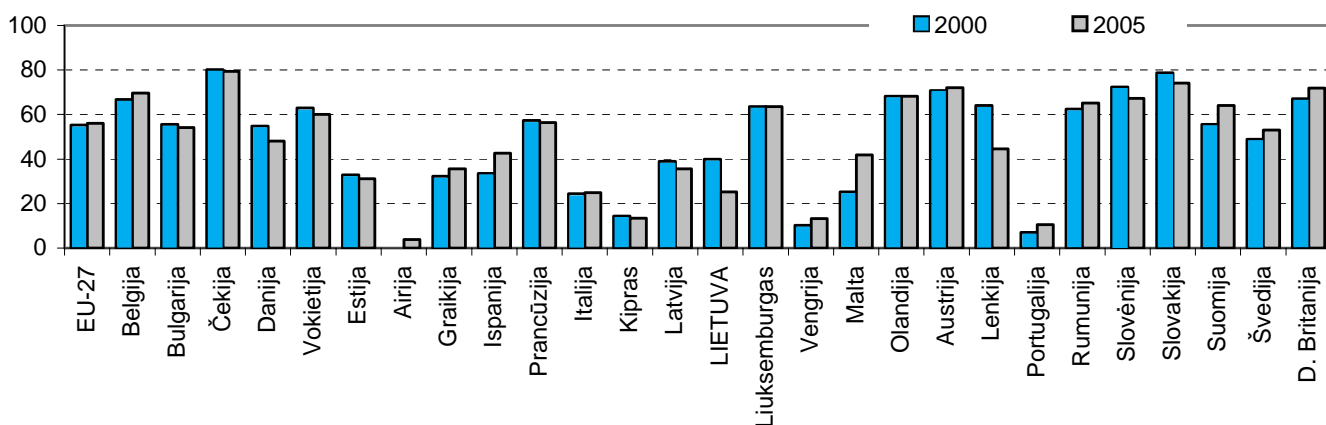
Ateityje profesinio mokymo patrauklumui didinti Lietuvoje numatoma pertvarkyti mokymo programas į modulines, sukurti neformaliu ir savarankiško mokymosi būdu įgytos kompetencijos pripažinimo mechanizmus, plėtoti profesinio informavimo ir orientavimo sistemą, diegti pameistrystės mokymo modelį, optimizuoti profesinių mokyklų tinklą.

KĄ RODO STATISTIKA IR TYRIMAI APIE LIETUVOS PROFESINĮ MOKYMĄ?

Lietuvos profesinis mokymas Europos kontekste. Baltijos šalys iš sovietinės sistemos paveldėjo žemesnį dalyvavimo profesiniame mokyme lygį nei Centrinės Europos šalys (Lietuva – 34 proc., Latvija – 46 proc., Estija – 28 proc., o Lenkija – 68 proc., Čekija – 64 proc., Slovakija – 63 proc., Vengri-

ja – 56 proc., Slovėnija – 61 proc. (1990–1993 metų duomenys)). Tačiau per 1990–2005 metus iš visų minėtų valstybių labiausiai pagrindinį išsilavinimą įgijusių ir toliau mokslus tęsiančių profesinio mokymo sistemoje mokinių skaičius mažėjo Lietuvoje, Lenkijoje ir Vengrijoje.

Pagrindinį išsilavinimą įgijusių ir toliau dalyvaujančių profesinio mokymo sistemoje mokinių dalis (proc.)

Duomenų šaltinis: EUROSTAT

Europos Sąjungos šalyse vidutiniškai apie 55 proc. visų mokinių, įgijusių pagrindinį išsilavinimą, toliau mokslą tęsia profesinio mokymo mokyklose. Čekijoje, Austrijoje, Didžiojoje Britanijoje, Belgijoje, Olandijoje, Slovėnijoje darbininkiškas profesijas renka daugiau kaip 60 proc. pagrindinį išsilavinimą įgijusių mokinių, tuo tarpu Lietuvoje – apie 25 proc. Baisiųjų pagrindines mokyklas ir siekiančių įgyti darbininko kvalifikaciją mažiau nei Lietuvoje yra tik Kipre, Vengrijoje, Ai-

rijoje ir Portugalijoje, tačiau priešingai nei mūsų šalyje lyginant 2000 ir 2005 m. jose dalyvaujančių profesinio mokymo sistemoje mokinių skaičius mažėjo nežymiai ar net didėjo.

Lietuvai kaip ir kitoms posovietinėms Europos Sąjungos šalims perėjus iš planinės į rinkos ekonomiką iškilio poreikis reformuoti profesinio mokymo sistemą. Lietuvoje profesinio mokymo reforma pradėta vykdyti 1988 m. ir tęsiama ligi šiol.

Lietuvos profesinio mokymo reforma vykdoma trimis etapais:

Pirmasis etapas, 1988–1992 m. Kuriama nauja profesinio rengimo vizija, formuluojama profesinio rengimo politika ir strategija, plėtojamas tarptautinis bendradarbiavimas.

Antrasis etapas, 1993–1996 m. Vykdoma profesinio mokymo decentralizacija, suteikiant kuo daugiau iniciatyvos profesinio mokymo įstaigoms. Šio reformos etapo metu daugiausia dėmesio buvo skirta mokymo turiniui atnaujinti, technikos ir technologijų naujovėms diegti į mokymosi procesą bei socialinei partnerystei plėtoti.

Trečiasis etapas prasidėjo 1997 m. kaip kryptingos ir tyrimais pagrįstos politikos įgyvendinimas. Šiame etape įvestas keturių pakopų profesinis mokymas, įsteigti Profesinio mokymo metodikos ir Profesinio rengimo centrai, daug dėmesio skiriama profesinio mokymo standartų rengimui ir mokymo turinio tobulinimui, sąveikos tarp socialinių partnerių skatinimui, profesinio mokymo mokytojų ir mokyklų vadovų kvalifikacijos tobulinimui, kokybės užtikrinimo sistemos diegimui bei profesinio rengimo politikos ir strategijos formavimui.

2004 m. spalio mėn. Eurobarometro atliktas tyrimas parodė, kad daugelyje buvusių posovietinių Rytų Europos šalių žmonės skeptiškai vertina savo šalies profesinio mokymo siste-

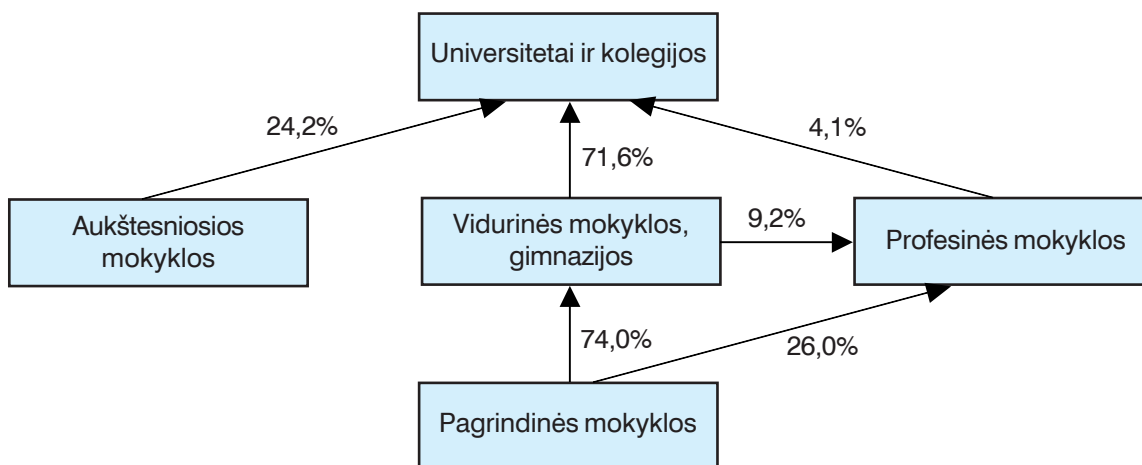
mą. Lietuvoje, Lenkijoje, Čekijoje, Latvijoje, Slovakijoje ir Slovėnijoje respondentų, kurie rekomenduotų žmonėms, įgijusiems pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą, tęsti mokslą profesio-

nio mokymo mokyklose ar firmose, buvo kur kas mažiau nei tų, kurie rekomendavo bendrojo lavinimo ir aukštąsias mokyklas. Iš visų aštuonių tyrime dalyvavusių Rytų Europos šalių išimtimis buvo dvi šalys – Vengrija ir Estija.

Profesinis mokymas Lietuvoje. Profesinio mokymo patrauklumą ir statusą visuomenėje atskleidžia priimtų į profesinio mokymo įstaigas ir nutraukusių mokslą mokinių skaičius, lyginant su kitais švietimo lygmenimis, kuriuose mokosi panašaus amžiaus ir išsilavinimo asmenys.

2006 metais apie trys ketvirtadaliai mokinių, baigusių pagrindinę mokyklą, toliau mokslą tęsė vidurinėse mokyklose ar gimnazijose, tuo tarpu profesinėse mokyklose – ketvirtadalis. Dauguma (apie 72 proc.) vidurinių mokyklų abiturientų mokslą tęsė kolegijose ir universitetuose, o į profesines mokyklas stojo 9,2 proc. 4,1 proc. profesinių mokyklų absolventų tęsė mokslus universitetuose ir kolegijose.

Baigusiu mokslus mokinių srautai 2006 metais

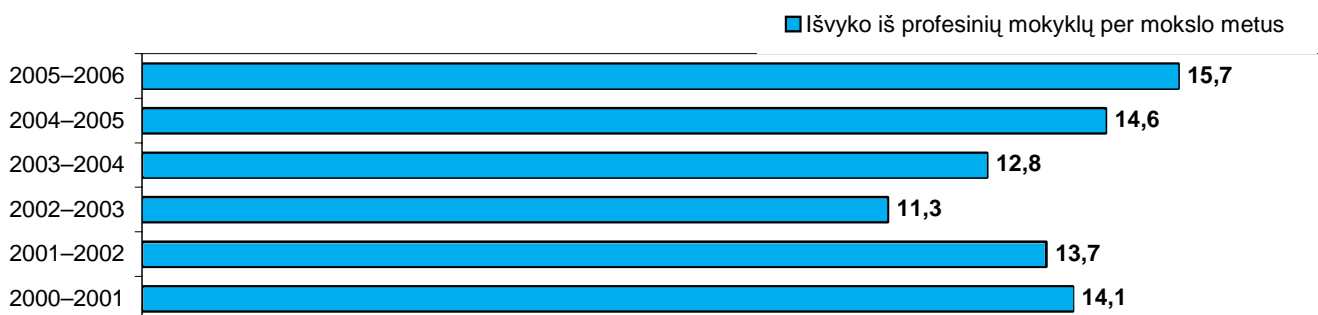

Duomenų šaltinis: STD

Pastaba: nurodyti procentai be specialiųjų mokyklų

Lietuvos profesinėse mokyklose nutraukusių mokslą mokinių dalis yra gana didelė. Per 2002–2005 metus išstojusių iš profesinių mokyklų mokinių skaičius didėjo. 2005 metais mokslą profesinėse mokyklose nutraukė 15,7 proc. mokinių, t. y. 4,4 proc. punkto daugiau nei 2002 m.

Nutraukusių mokslą profesinių mokyklų mokinių dalis 2000–2005 m. (proc.)

Duomenų šaltinis: STD

Profesinio mokymo organizavimas Lietuvoje keičiasi, tačiau visuomenėje dėl informacijos stokos ir neigiamų nuostatų, profesinio mokymo prestižas yra gana žemas. Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu atlikto tyrimo „Jaunuolių, atėjusių mokyti į profesines mokyklas, tokio pasirinkimo motyvai bei tolesnio mokymosi planai ir galimybės“ (2005) rezultatai parodė, kad mokinių, kurie mokosi profesinėse mokyklose, požiūris į profesinį mokymą yra pozityvus. Lyginant bendrojo lavi-

nimo ir profesinę mokyklas, mokiniai nurodė pagrindinius **teigiamus aspektus**: kartu su viduriniu išsilavinimu įgyjamą specialybę, lengvesnę bei įdomesnę mokymąsi, mažesnius mokymosi krūvius, gaunamą stipendiją, geresnius (supratingesnius, tolerantiškesnius, dėmesingesnius) mokytojus, galimybę greičiau tapti savarankiškiems. Mokiniai išskyrė pagrindinius **neigiamus aspektus**: neigiamą visuomenės požiūrį į profesines mokyklas, triukšmingą mokymosi aplinką.

KOKIE VEIKSNIAI LEMIA PROFESINIO MOKYMO PATRAUKLUMĄ IR KAIP JIE ATSISPINDI LIETUVOS PROFESINIO RENGIMO SISTEMOJE?

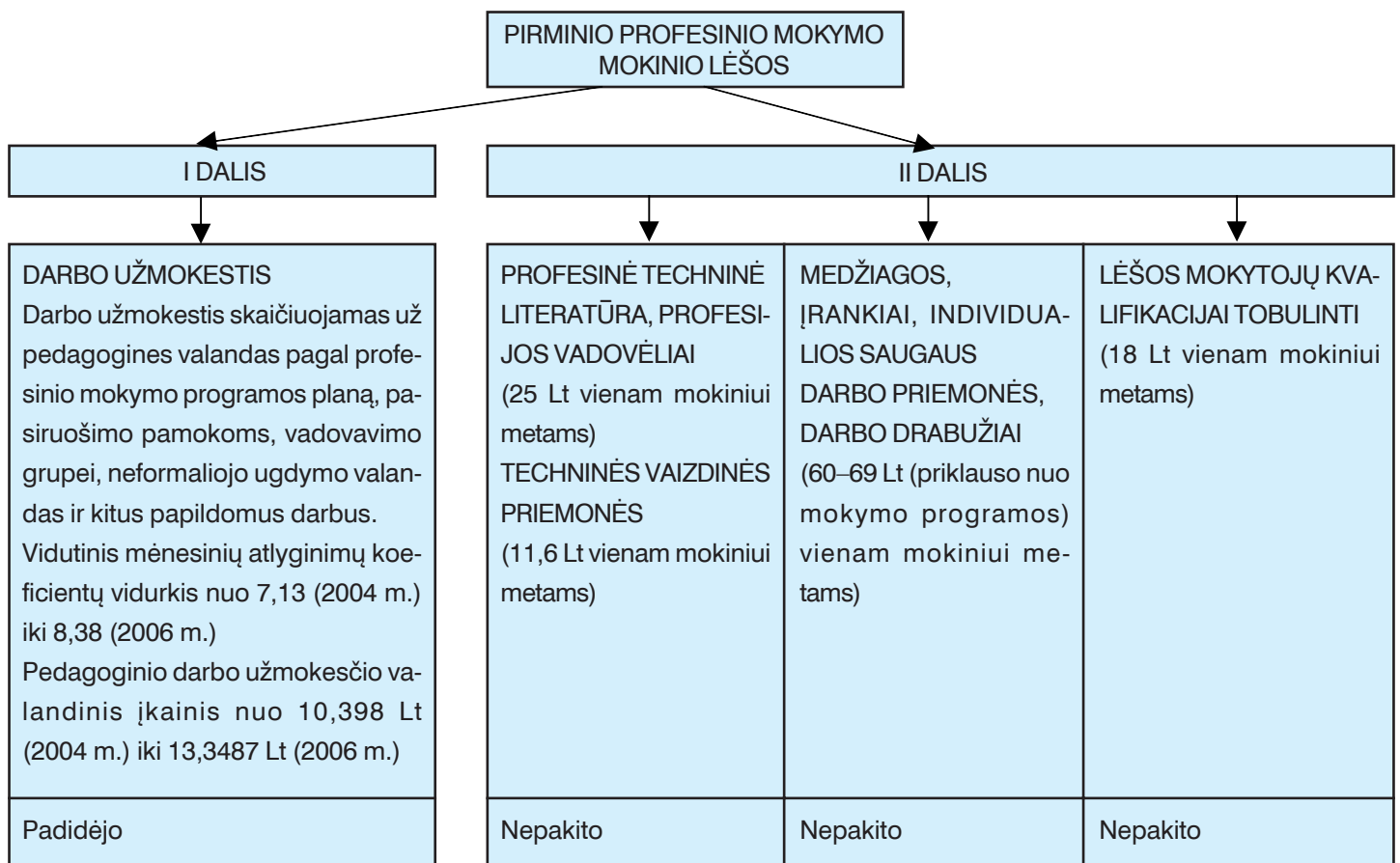
Profesinio mokymo įvaizdžio ir patrauklumo vertinimas yra subjektyvus ir priklauso nuo to, kokio požiūrio laikomasi jį nagrinėjant. Tai, kas patrauklu mokiniui, gali būti visiškai nepatrauklu darbdaviui, ir atvirkščiai. Todėl šiame leidinyje profesinio mokymo patrauklumą lemiantys veiksniai ir jų atspindys Lietuvos profesinio mokymo sistemoje bus nagrinėjami orientuojantis į profesinių mokyklų mokinius.

Profesinio mokymo sistemos valdymas. Profesinio mokymo valdymo decentralizavimas pradėtas 2003 m. eksperimentu, pertvarkant profesines mokyklas iš biudžetinių į viešąsias įstaigas. Profesinių mokyklų statuso pakeitimas sudarė prielaidas padidinti profesinio mokymo steigėjų skaičių ir įvairovę. Socialinių partnerių įtraukimas į profesinio mokymo valdymą sudarė prielaidas profesinio mokymo įstaigoms teikti tokias kvalifikacijas, kurios būtų paklausios darbo rinkoje. Šitaip sudaromos sąlygos mokiniui sklandžiau pereiti iš profesinio mokymo į darbo rinką. Šiuo metu (2007 m.) tokių įstaigų Lietuvoje yra 13.

Profesinio mokymo finansavimas. Didžiąją dalį profesinių mokyklų lėšų sudaro valstybės biudžeto lėšos. Mokyklos taip pat gauna pajamas iš paslaugų teikimo: bedarbių mokymo, patalpų bei įrangos nuomos ir pan. Nuo 2003 m. profesinių mokyklų statuso pakeitimas (iš biudžetinių į viešąsias) sudarė sąlygas ne tik veiksmingiau jas valdyti, bet ir papildomiems finansavimo šaltiniams (įmonių bei privačių lėšų) pritraukti. 2004 m. pajamos už paslaugų teikimą lyginant su gautomis valstybės biudžeto lėšomis sudarė 3,4 proc.

Lietuvos profesinio mokymo sistemoje mokymo lėšų skaičiavimo vienam mokiniui principu grįstas profesinio mokymo finansavimo modelis taikomas nuo 2004 m. Per pastaruosius trejus metus didėjo mokytojų vidutinio mėnesinio atlyginimo koeficientas ir pedagoginio darbo užmokesčio valandinis įkainis. Lėšos mokytojų kvalifikacijai tobulinti, profesinei techninei literatūrai, profesijos vadovėliams, techninėms vaizdinėms priemonėms, medžiagoms, įrankiams, individualioms saugaus darbo priemonėms, darbo drabužiams įsigyti nepakito.

Profesinio mokymo mokinio lėšos

Profesinis informavimas, konsultavimas ir orientavimas.

Kokybiškos profesinio informavimo ir orientavimo paslaugos padeda geriau panaudoti žmonių išteklius darbo rinkoje, sudaro palankesnes sąlygas užtikrinti, kad žmonių turimi gebėjimai ir interesai sutaptų su esamomis mokymosi ir užimtumo galimybėmis.

Lietuvoje mokiniai turi galimybę naudotis profesinio informavimo, konsultavimo ir karjeros planavimo paslaugomis. 2004 m. sukurta *Atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistema (AIKOS)* leidžia kiekvienam pageidaujantiems susipažinti su profesinio mokymo programomis, jų teikiamomis kvalifikacijomis, įsidarbinimo galimybėmis bei padeda išsirinkti paklausia specialybę. Planuojama, kad AIKOS turės galimybę keisti informaciją su Europos mastu veikiančia sistema PLOTEUS II (*angl. Portal on Learning Opportunities throughout the European Space*).

Lietuva taip pat dalyvauja europiniame *Euroguidance* tinkle. Šioje interneto svetainėje jaunimui teikiama informacija apie profesijas, studijų bei mokymosi galimybes, tarptautinių mainų ir stažuotčių programas, patariama, kur galima kreiptis konsultacijos profesijos ir mokymosi kelio pasirinkimo, karjeros planavimo klausimais.

Profesinio informavimo ir konsultavimo sistemos bendrojo lavinimo mokyklose veiksmingumui ir kokybei ištirti 2006 m. Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu atliktas tyrimas „Mokinių profesinis informavimas, konsultavimas ir orientavimas mokyklose“. Tyrimo rezultatai parodė, kad mokyklose vykdomas profesinis orientavimas yra nepakankamas ir vangus. Trūksta vientisumo veikiančiai juridinei bazei, kuri išsamiai reglamentuotų profesinio orientavimo politiką, sistemos struktūrą, koordinavimo ir veiklos principus, laiduotų teikiamų paslaugų kokybę bei efektyvumą. Mokiniais ir jų tėvams trūksta informacijos įvairiais profesinio rengimo klausimais. Pasiğendama bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų bendradarbiavimo supažindinant mokinius su profesijomis ir jų profesinio orientavimo srityje. Trūksta specialistų pagalbos ir kvalifikuoto pačių mokytojų pasirengimo efektyvioms profesinėms konsultacijoms.

Mokymosi tęstinumo užtikrinimas. Naikinant kliūtis tarp atskirų švietimo sistemos lygmenų, nuo 2000 m. profesinėse mokyklose pradėti steigti gimnazijų skyriai, kurie teikia bendrąjį vidurinį išsilavinimą ir vykdo profesinį mokymą, tačiau nesuteikia kvalifikacijos. Mokiniai, įgiję gimnazijų skyriuose vidurinį išsilavinimą, toliau gali rinktis, ar studijuoti aukštesio-

se mokyklose, ar tęsti mokslą pagal profesinio mokymo programas toje pačioje mokykloje.

2006 m. patvirtintas *Profesinio mokymo programos modulio įtraukimo į vidurinio ugdymo programą ir įskaitymo tęsiant mokymąsi pagal profesinio mokymo programą tvarkos aprašas*, kuriuo remiantis sudaromos prielaidos dalį profesinei kvalifikacijai reikalingų gebėjimų įgyti dar mokantis bendrojo lavinimo mokykloje ir gauti tai patvirtinantį pažymėjimą. Mokinys, baigęs vidurinio ugdymo programą, į kurią buvo integruotas pasirinktas profesinio mokymo modulis, ir nustatyta tvarka išlaikęs brandos egzaminus, gauna brandos atestatą ir mokyklos parengtą įgytų kompetencijų aprašą. Mokiniui pasirinkus profesinio mokymo programą, kurios modulis buvo įtrauktas į vidurinio ugdymo programą, baigtas modulis įskaitomas kaip dalis profesinio mokymo programos.

Mobilumas. Lietuvoje profesinio mokymo mobilumo projektai iki 2006 m. buvo finansuojami Leonardo da Vinci programos, nuo 2007 m. – Švietimo mainų paramos fondo. Profesinio mokymo sistemos dalyviai turi galimybę išvykti į 31 programoje dalyvaujančią šalį tobulinti kvalifikacijos, profesinių žinių ir įgūdžių, atlikti praktikos verslo įmonėse, susipažinti su profesinio mokymo naujovėmis, naujausiomis technologijomis, keistis patirtimi su kolegomis ir pan.

Europos Sąjungos piliečių mobilumui paskatinti, įgytos kvalifikacijos bei patirties užsienio šalyse pripažinimui palengvinti nuo 2004 m. Europos Sąjungoje patvirtintas ir 2005 m. Lietuvoje pradėtas naudoti „Europass“ – penkių dokumentų apilankas. Jį sudaro visos Europos Sąjungos mastu suvienodinti dokumentai apie asmens išsilavinimą, darbo patirtį bei profesinę kompetenciją. Vieną iš penkių „Europass“ dokumentų – Europass pažymėjimo priedėlį gauna visi baigusieji profesinę mokyklą. Šis dokumentas leidžia asmeniui išsamiai pristatyti savo profesinius gebėjimus ir yra pripažįstamas visose Europos Sąjungos šalyse.

Profesinio mokymo lankstumas. Siekiant geriau tenkinti mokinių individualius mokymosi poreikius, planuojama pereiti prie modulinio mokymo sistemos. Modulinio mokymo įgyvendinimas profesiniame mokyme sudarys galimybes asmenims įgyti kvalifikaciją dalimis jam patogioje vietoje ir patogiu laiku. Mokinys taip pat galės laisvai rinktis ir įgyti jam reikalingiausius, tam tikras kompetencijas teikiančius modulius. Be to, jis sudarys sąlygas *kreditų sistemai* kurti, o ją įgyvendinus praktiškai mokiniai taps mobilesni.

Viena iš svarbiausių priežasčių, kodėl jauni žmonės renkasi profesines mokyklas, yra siekis kuo greičiau tapti savarankiškiems. Todėl jaunuoliai neretai jau mokydami profesinėje mokykloje susirandą nuolatinį darbą, o profesinę kvalifikaciją įgyja dirbdami. Šiuo metu Lietuvos profesinėse mokyklose, įvertinus dirbančių mokinių poreikius, sudaromi lankstesni mokymosi grafikai. Profesinių mokyklų mokiniai turi galimybę gauti atlyginimą gamybinės praktikos metu, kuri įeina į mokymo procesą ir atliekama baigiamajame kurse. Tačiau, ar bus mokoma už darbą mokiniui, sprendžia darbdavys.

Naujos redakcijos *Profesinio mokymo įstatyme* įteisinus naują mokymo organizavimo formą – *pameistrystę* (kai priimtas į darbą nekvalifikuotas darbuotojas mokosi pas kvalifikuotą – meistrą ir vėliau tampa savarankišku darbininku), bus sudaromos palankesnės sąlygos jaunimui dirbti ir mokytis. Pasirinkęs šią mokymo formą mokinys galės mokytis profesijos neatitrukdamas nuo darbo vietos ir mokymosi kurso pabaigoje gaus įgytą kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą. Tuo tarpu įmonė su pameistriu galės sudaryti darbo ir mokymo sutartį ir lėšų mokymui gaus iš valstybės biudžeto.

Profesinio mokymo įstaigų tinklo optimizavimas. 1999–2006 metais profesinių mokyklų skaičius mažėjo nuo 104 iki 80. Tam tikroje nedidelėje teritorijoje esančios profesinės mokyklos buvo jungiamos į stambesnes ir kur kas efektyvesnes (ekonomiškesnes, geriau finansuojamas ir turinčias geresnę materialinę bazę) įstaigas – regioninius profesinio rengimo centrus.

Šiuo metu profesinio mokymo įstaigų tinkle absoliučią daugumą sudaro mažai mokinių turinčios profesinės mokyklos, tuo tarpu didesnės profesinio mokymo įstaigos patiria mažesnes išlaidas vieno mokinio mokymui. Todėl ir toliau planuojama optimizuoti profesinių mokyklų tinklą jungiant ir stambinant įstaigas.

Profesinio mokymo prieinamumas. Lietuvoje keturiomis pakopomis organizuojamas profesinis mokymas suteikia galimybę per tą patį laikotarpį įgyti ne tik profesiją, bet ir vidurinį išsilavinimą.

Pirminio profesinio mokymo pakopos

Pakopa	Išsilavinimo reikalavimai	Mokymosi trukmė (metai)	Vykdomi procesai	Išduodamas dokumentas
1	nebaigtas pagrindinis	2*	profesinis mokymas	kvalifikacijos pažymėjimas
		3	profesinis mokymas + pagrindinis ugdymas	kvalifikacijos pažymėjimas + pagrindinio išsilavinimo pažymėjimas
2	pagrindinis	2*	profesinis mokymas	kvalifikuoto darbuotojo diplomas
3	pagrindinis	3	bendrasis vidurinis ugdymas + profesinis mokymas	brandos atestatas + kvalifikuoto darbuotojo diplomas
4	vidurinis	1–2**	profesinis mokymas	kvalifikuoto darbuotojo diplomas

* profesinio mokymo programos mokiniams, turintiems negalią, trunka 3 metus

**atsižvelgiant į specialybės sudėtingumą

Reformuojant profesinio mokymo sistemą daug dėmesio skiriama rizikos grupių bei specialiųjų poreikių turinčių asmenų profesinio mokymo prieinamumui gerinti. Lietuvoje šiuo metu veikia profesinės mokyklos, kuriose profesijos gali mokytis silpnai sutrikusio intelekto vaikai, kurti ir neprigirdintys, akli ir silpnai matantys mokiniai, daugelyje mokyklų sudarytos sąlygos mokytis asmenims, turintiems judėjimo sutrikimų. Profesinis mokymas yra organizuojamas ir įkalinimo įstaigose. Profesinių mokyklų mokiniams iš socialiai remtinų šeimų skiriamas nemokamas maitinimas ir bendrabutis.

Profesinio mokymo kokybė. Profesinio mokymo patrauklumas didinamas užtikrinant kvalifikacijų pasiūlos ir paklausos atitikimą. Mokymo poreikių paklausai nustatyti nuo 1999 m. Lietuvoje vykdomi ūkio sektorių tyrimai. 2005 m. buvo pradėtas vykdyti ESF projektas „Nacionalinės profesinio rengimo standartų sistemos plėtra“. Vykdamas šį projektą, ištirti šeši ūkio sektoriai (jų studijos šiuo metu rengiamos), aprobuoti 86 profesinio rengimo standartai, parengta išankstinio gebėjimų poreikio („ateities gebėjimų“) nustatymo metodika, kurią planuojama išbandyti 2007 m. tiriant vieną ūkio sektorių.

Profesinio mokymo turinys atnaujinamas kompetencijų ir tikslų pagrindu. Visose profesinio mokymo programose patvirtintas verslumo modulis. 15 profesinių mokyklų įsteigtos ir veikia verslo praktinio mokymo firmos. Dvi iš jų yra gavusios tarptautinius EUROOPEN asociacijos kokybės pažymėjimus.

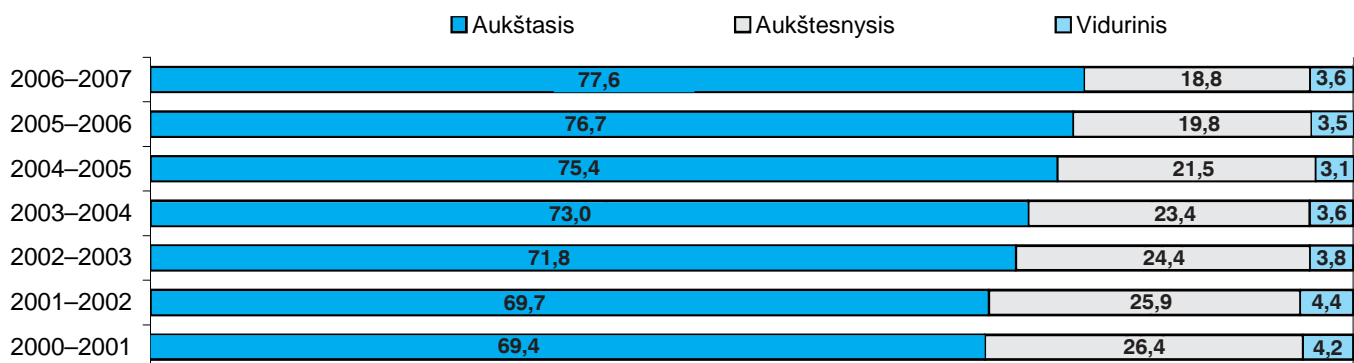
Nuo 2002 metų baigiamąjį mokinių mokymosi vertinimą ir įgytą kvalifikaciją pripažinimą atlieka darbdavių organizacijos – regioniniai Prekybos, pramonės ir amatų rūmai. Toks nuo mokymo atsietas vertinimas sudaro geras sąlygas neformaliai įgytoms žinioms formalizuoti.

Pedagoginis personalas. Dabartinė Lietuvos švietimo sistema atlyginimų požiūriu yra nepatraukli aukštos kvalifikacijos

pedagoginiam personalui. Auga darbo jėgos nutekėjimas į kitas veiklos sritis – jauni specialistai vengia dirbti švietimo sistemoje, o esamas pedagoginis personalas sensta. Profesinio mokymo įstaigoms ypač sudėtinga išlaikyti profesijos mokytojus, kurie dirbdami pagal profesiją ne švietimo sistemoje neretai galėtų gauti net keliskart didesnę atlyginimą.

Profesinio mokymo sistemoje 2006 m. dirbo 4692 pedagoginiai darbuotojai, iš jų 1794 bendrojo lavinimo ir 2328 profesijos mokytojai. Moterų dalis tarp profesinių mokyklų mokytojų sudarė 67,5 proc. Per 2000–2006 metus augo aukštąjį išsilavinimą turinčių profesinių mokyklų mokytojų skaičius.

Profesinių mokyklų mokytojai pagal išsilavinimą 2000–2006 m. (proc.)

Duomenų šaltinis: STD

2006 m. metais daugiau kaip 5 metus išdirbusių mokykloje mokytojų dalis sudarė apie 85 proc. Eksperto, metodininko ar vyresniojo mokytojo kvalifikacines kategorijas 2005 m. profesinėse mokyklose turėjo apie 70 proc. bendrojo lavinimo ir apie 60 proc. profesijos mokytojų. Šiuo metu vyksta profesijos mokytojų technologinės kompetencijos atnaujinimo procesas, skatinantis naujovišką profesinį mokymą.

Mokymosi aplinka. Valstybės investicijų programos lėšos praktinio mokymo įrangai įsigyti nebuvo skiriamos iki šalies įstojimo į Europos Sąjungą. Tik nedidelė dalis mokymo įstaigų atnaujino dalį praktinio mokymo įrangos dalyvaudamos Europos Sąjungos PHARE programoje. Šiuo metu mažiau kaip 20 proc. profesinio mokymo programų yra aprūpintos šiuolaikinėmis mokymo(si) priemonėmis.

NAUDOTI INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Zooming in on 2010: Reassessing vocational education and training. European Centre for the Development of Vocational Training, 2007.
2. Fiscal Efficiency and Vocational Education in the EU8 Countries. Document of the World Bank, 2006.
3. Mokinių profesinis informavimas, konsultavimas ir orientavimas mokyklose: tyrimo ataskaita. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerija, Vilniaus pedagoginis universitetas, 2006.
4. Jaunuolių, atėjusių mokytis į profesines mokyklas, tokio pasirinkimo motyvai bei tolesnio mokymosi planai ir galimybės: tyrimo ataskaita. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerija, Vytauto Didžiojo universitetas, 2005.
5. *Laužackas R., Danilevičius E., Gurskienė O.* Profesinio rengimo reforma Lietuvoje: parametrai ir rezultatai. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 2004.
6. Profesinis mokymas ir orientavimas. Švietimo naujienos. Informacinis leidinys. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerija. 2007, 9 (244). ISSN 1648-5874.
7. Švietimo ir mokymo sistemos modernizavimas siekiant bendrų Europos Sąjungos 2010 metams užsibrėžtų tikslų. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2005.
8. Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas 2003–2007. Medžiaga diskusijoms. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2007.

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo ir mokslo ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių ir apskričių švietimo padalinių specialistams bei plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Serijoje „Švietimo problemos analizė“ pateikiama glausta, konkreti ir aktuali švietimo sistemos funkcionavimo problemų analizė. Gali būti analizuojamos įvairios švietimo problemos – įvardijama ir aprašoma pati problema; aptariami klausimai, susiję su svarbių problemų sprendimu; siūlomi ir aptariami nauji iššūkiai švietimui; trumpai aprašomi konkretūs švietimo tyrimų rezultatai ir atradimai.

Pasiūlymus, pastabas ar komentarus prašome siųsti Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginio planavimo ir analizės skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (ricardas.alisauskas@smm.lt).

Analizę parengė dr. Sandra Balevičienė, Švietimo plėtotos centro Politikos analizės skyriaus vyriausioji specialistė, dr. Antanas Valantinas, Švietimo plėtotos centro direktoriaus pavaduotojas.

AR PATRAUKLUS PROFESINIS MOKYMAS LIETUVOJE?

2007-10-26. Tir. 500 egz.

Išleido Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos

Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, LT-01112 Vilnius.

Spausdino UAB „Sapnų sala“, S. Moniuškos g. 21, LT-08113 Vilnius.